

Elektromagnetno polje

Naloga 1: Sevanje tokovne zanke (magnetnega dipola)

Tokovna zanka z radijem $a \ll \lambda$ se nahaja v ravnini $x - y$, po njej pa teče tok $I = I_0 \cos(\omega t)$. Podobno kot pri kratki dipolni anteni izračunajte $\vec{E}$, $\vec{B}$, $\vec{S}$, P in $\Re Z$.

Naloga 2: Multipolni razvoj EM valovanja

Podobno kot statična polja, lahko tudi izsevano elektromagnetno valovanje razvijemo po multipolnih momentih. Razvoj je mdr. pomemben v atomski in jedrski fiziki, kjer sprememba vrtilne količine pri nekem prehodu določi prostorsko odvisnost porazdelitve fotonov.

- a) Pokażite, da iz Maxwellovih enačb v vakuumu sledi, da za električno in magnetno polje velja

$$(\Delta + k^2)(\vec{r} \cdot \vec{E}) = 0 \qquad (\Delta + k^2)(\vec{r} \cdot \vec{B}) = 0 .$$

- b) Pokażite, da za Laplaceov operator velja

$$\Delta \psi = \frac{1}{r} \frac{\partial^2}{\partial r^2} (r\psi) - \frac{L^2}{r^2} \psi$$

pri čemer je $\vec{L}$ operator vrtilne količine, $L = \frac{1}{i} \vec{r} \times \vec{\nabla}$.

- c) Pokażite, da lahko rešitve zgornjih enačb zapišemo kot

$$\vec{r} \cdot \vec{B}_{lm} = \frac{l(l+1)}{ck} h_l(kr) Y_{lm}(\theta, \phi) e^{-i\omega t}$$

kjer so $h_l(x)$ sferične Hanklove funkcije in Y_{lm} krogelne funkcije. Analogno velja za $\vec{E}$. Pri tem upoštevajte, da je $L^2 Y_{lm} = l(l+1) Y_{lm}$.

- d) Pokażite, da sta celotni polji, ki rešita zgornjo enačbo,

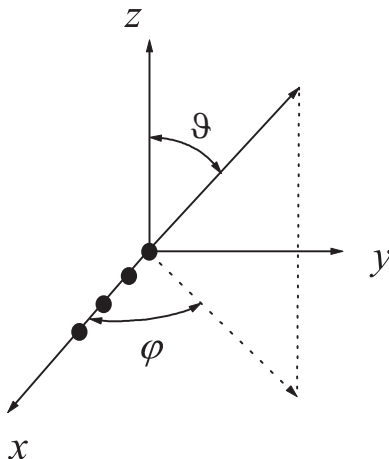
$$\vec{E}_{lm}^{(M)} = h_l(kr) \vec{L} Y_{lm}(\theta, \phi) e^{-i\omega t} \qquad \vec{B}_{lm}^{(M)} = -\frac{i}{ck} \vec{\nabla} \times \vec{E}_{lm}^{(M)} .$$

Podobno zvezo lahko izpeljemo tudi za rešitve, kjer izhajamo iz longitudinalne komponente polja $\vec{E}$.

- e) V limiti $x \rightarrow \infty$ velja $h_l^{(1)}(x) \approx (-i)^{l+1} \frac{1}{x} e^{ix}$. Določite kotno odvisnost polj $\vec{E}$ in $\vec{B}$ za obe vrsti rešitev. Določite tudi kotno porazdelitev izsevane moči.

Naloga 3: Sipanje

Na sistem N atomov z izotropno električno polarizirnostjo α posvetimo z linearno polariziranim elektromagnetnim valovanjem, ki ga opišemo z $\vec{E} = (0, 0, E_0 \exp(i(kx - \omega t)))$. Atomi so nanizani v verigi vzdolž x -osi kot to kaže slika. Razdalja med posameznimi atomi je $a = \lambda/3$. Izračunajte kotno porazdelitev intenzitete izsevanega elektromagnetnega valovanja kot funkcijo kotov ϑ in φ .

Ob vprašanjih se lahko obrnete na asistenta:

Andrej Vilfan
Tel.: 477-3874
andrej.vilfan@ijs.si

Liste z nalogami najdete na spletni strani

<http://svizec.ijs.si/avilfan/emp/>